

Gina NECULA

Discursul politic actual - între stilul solemn și cel familiar-argotic

Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați, ROMÂNIA
ginadnln@yahoo.com

Introducere

Pentru a ne putea fundamenta observațiile referitoare la limbajul politicii, în particular, pornim în analiză de la teoria profesorului Eugen Coșeriu asupra limbajului, în general:

Limbajul este o activitate umană universală care se realizează în mod individual, dar totdeauna conform unor tehnici istoric determinate (limbi).

(Coșeriu 2000: 233)

Referitor la limbaj, Coșeriu distinge trei niveluri: 1. nivelul universal care reprezintă facultatea generală de a vorbi (competența elocutionară); 2. nivelul istoric care reprezintă vorbirea în conformitate cu o anumită tehnică specifică unei limbi (competența idiomatică); 3. nivelul individual care reprezintă seria de acte lingvistice ale unui individ într-o anumită situație (competența expresivă). Tocmai modul în care această competență expresivă este limitată în discursul politic, care se generează prin clișee lingvistice, cu rol hipnotic și fraze sforăitoare, ne interesează în studiul de față.

La nivel individual, profesorul Coșeriu propune să se facă o distincție între “tehnica liberă” și “discurs repetat”, având în vedere că limba nu este impusă vorbitorului, ci vorbitorul este acela care și-o asumă, odată cu asumarea propriei istoricități.

Tehnica liberă a discursului cuprinde elementele constitutive ale limbii și regulile actuale cu privire la modificarea și combinarea lor, adică cuvintele, instrumentele și procedeele lexicale și gramaticale; discursul repetat, în schimb, cuprinde tot ceea ce în vorbirea unei comunități se repetă într-o formă mai mult sau mai puțin identică sub formă de discurs deja făcut sau combinare mai mult sau mai puțin fixă, fragment, lung sau scurt a ceea ce s-a spus deja. [...] Din acest punct de vedere un discurs concret poate fi analog adeseori unui tablou realizat, în parte, ca colaj; în tablou, pe lângă porțiuni executate cu tehnica pictorului care pictează, pot exista deopotrivă fragmente luate din alte tablouri, pictate de către alți pictori.

(Idem: 258-259)

Cu alte cuvinte, individul vorbitor are posibilități foarte restrânse de inovație la nivelul limbii, tehnica liberă fiind evidentă mai mult în modul în care se combină fragmentele decât în inovarea altora noi.

În ceea ce privește discursul politic actual, se poate ușor observa faptul că s-a îndepărtat de esența sa, pentru că nu mai urmărește să descrie cetățeanului realitatea pentru ca acesta să poată lua hotărâri în cunoștință de cauză, nu mai are intenție didactică, chiar dacă forma pe care o îmbracă este aceea a discursului repetat, competența expresivă însă nu mai este îndreptată către transmiterea de cunoștințe, ci este limitată la repetarea monotonă a unor clișee stereotipe, conforme cu ideologia de partid. Limbajul actual al politicii, o nouă limbă de lemn, nu face altceva decât să minimizeze libertatea de combinare a elementelor și să prefere

utilizarea până la saturație a tehnicii colajului. Spre deosebire de persuasiunea prin comunicare care cuprinde încercarea conștientă a unui individ de a schimba comportarea celuilalt, prin transmiterea unor mesaje ce reprezintă sinteza unei experiențe, manipularea înseamnă a face pe oameni să se comporte într-un anumit mod fără ca ei s-o știe și poate chiar împotriva dorințelor și intereselor lor. Acțiunea de manipulare poate da numai iluzia de libertate, de alegere.

Într-o încercare de abordare sociologică a limbii, Joshua Fishman face următoarele observații privitoare la relația limbaj și societate:

Man is constantly using language – spoken language, written language, printed language – and man is constantly linked to others via shared norms of behavior. The sociology of language examines the interaction between these two aspects of human behavior: the use of language and the social organization of behavior. Briefly put, the sociology of language focuses upon the entire gamut of topics related to the social organization of language behavior, including not only language usage per se but also language attitudes and overt behaviors toward language and toward language users.

(Fishman 1997: 25).

Eugen Coșeriu consideră că

limbajul politicii poate fi înțeles cel puțin în trei sensuri diferite: (a) ca lexic politic; (b) ca mod de a folosi semnele lingvistice în politică; (c) ca ansamblu de procedee specifice discursurilor politice.

(Coșeriu 2002: 17)

În primul caz este vorba de terminologia specifică ideologiei politice în cauză. În al doilea caz

este vorba despre uzul lingvistic determinat de atitudinile și ideologiile politice, de valorile și nuanțele speciale pe care cuvintele – cele care aparțin terminologiei politice ca atare, dar și multe din limbajul curent – de obicei le dobândesc în cadrul unor anumite terminologii.

(Idem: 20)

Cât privește cea de-a treia situație, este vorba de folosirea limbajului în „discursuri” sau „texte” politice și de trăsăturile lingvistice proprii unor asemenea „discursuri”. În scopul susținerii afirmațiilor sale, Coșeriu amintește teoria lui Talleyard care considera că limbajul nu servește pentru a exprima, ci pentru a ascunde gândirea, considerând aceasta caracteristica fundamentală ce i se atribuie limbajului politicii (sau «al politicienilor»).

Facem precizarea că tocmai limbajul politic ca lexic este obiectul cercetării de față, mai exact, modul în care acest lexic se schimbă, manifestând tendința de înnoire, exploatând resursele stilistice ale unei laturi a vocabularului ce ar fi fost puțin de așteptat să invadeze discursul public și anume, argoul. Extinderea amplă a elementelor de familiaritate și chiar de argou în stilul solemn, adică în ceea ce ar trebui să fie, de fapt, discursul politic, ca discurs public, este o manifestare des întâlnită, care a fost de nenumărate ori comentată din punct de vedere lingvistic și care a trezit reacții contradictorii: de la mulțumirea în fața expresivității, a dinamismului inventiv până la neplăcerea produsă de neglijența exprimării, de nerespectarea regulilor, de prezența unui lexic considerat de obicei vulgar. Privilegiile certe ale unei astfel de comunicări sunt: abordabilitate, crearea unui simțământ de familiaritate și complicitate cu publicul, expresivitate și crearea de surprize lexicale. Argoul poate indica, în același timp, dorința de a ieși din șabloane dar și complicitatea cu cititorul / ascultătorul. Având în vedere faptul că discursul politic contemporan se apropie din ce în ce mai mult de oralitatea familiară din care ia masiv cuvinte, locuțiuni, modele sintactice și procedee stilistice, studiul de față își propune să analizeze modul în care combinația ciudată dintre stilul familiar-argotic

și cel solemn face ca discursul politic să se discrediteze singur, probându-și lipsa de substanță.

1. Argoul și politica

Al. Graur publicase înainte de război studii dintre cele mai interesante despre originea țigănească a unei părți a lexicului argotic românesc; în 1972, lingvistul adopta un ton moralizator și argumente ideologice, pentru a condamna continuitatea argoului:

A fost o vreme când băieții marilor capitaliști, dorind să arate că nu se sperie de situația specială a lui papa, își împetrițeau vorbirea cu expresii din graiul apașilor și vagabonzilor etc., multe dintre ele fiind de origine țiganească. După eliberare, ele au dispărut, timp de vreo 15 ani am avut impresia că pentru totdeauna. Iată însă că au reapărut, în graiul copiilor actuali, care nu știu pe cine mai vor să sperie (...). Dar ele sunt compromițătoare prin însuși faptul că sunt rostite (...). Cuvintele de argou aduc aminte de mediul interlop din care au fost extrase, mediul vagabonzilor, al hoților de buzunare, al oamenilor fără ocupație precisă, în cel mai bun caz fără o ocupație calificată (...). În general, grupurile dubioase din trecut s-au risipit, copiii actuali nu au avut ocazia să le cunoască. De unde au fost readuse în actualitate expresiile țigănești? Fără îndoială s-au găsit adulți care nu le uitaseră și care le-au transmis celor mai tineri, ca un serviciu de la care s-ar fi putut abține.

(Graur 1972: 231)

Argoul era așadar respins pentru că folosirea lui aparținea grupurilor – deopotrivă de periculoase – ale plebei (la care se sugerează și o coloratură etnică) și ale elitei; viziunea utopică a dispariției grupurilor marginale plasa argoul în categoria „resturilor” burgheze, transmise numai prin canalul insuficient ideologizat al familiei. Că totuși între timp argoul interlop s-a conservat și s-a dezvoltat în cel mai firesc mod, independent de constrângerile oficiale, au dovedit-o lucrările (dicționare și articole) apărute după 1989, ca și pătrunderea tot mai masivă a elementelor argotice în limbajul colocvial al publicisticii contemporane.

Argoul contemporan, varianta de circulație destul de largă, în care latura practică, de păstrare a secretului, definitorie pentru argoul clasic – al hoților –, e înlocuită de spiritul de frondă și de nevoia de expresivitate, e tot mai atestat, în ultima vreme, în scris: în cărți care reconstruiesc universul cotidian și în ziare și reviste, în momentele în care își permit (sau chiar își propun) un stil dezinvolt, neconvențional. Una dintre trăsăturile stilistice fundamentale ale limbajului familiar și argotic este folosirea ironica a hiperbolei: *j'de mii, criminal, în disperare*. Pe de altă parte, valorizarea operează și cu adjective cu sensul de bază moderat apreciativ și a căror întrebuințare inițială ilustrează mecanismul litotei: foarte frecvente sunt în limba contemporană *valabil (E un tip valabil)* și mai ales *meseriaș*, folosit ca substantiv (deci cu o inovație doar semantică), dar și ca adjectiv (*o muzică meseriașă*). Sensul lor – indicat cu ajutorul conturului intonațional – variază de la „bun” la „foarte bun, excelent”. Eufemismele *obosit* pentru „beat”, *a împrumuta* sau *a completa* pentru „a fura” presupun, ca atitudine intelectuală, același refuz al exagerării, al dramatizării. Limbajul familiar sau argotic contemporan presupune, de altfel, existența unei conștiințe lingvistice destul de dezvoltate, pe care o dovedește, de exemplu, parodierea limbajului pretențios, asociat cu verbe comune: *a băga în fizic* („a mânca”), *a ieși în peisaj* („a ieși afară”) etc. Exemplele de mai sus sunt doar câteva ilustrații pe care le găsim tratate și exemplificate pe larg în lucrările care se ocupă de fenomenul argoului în general. Aici ne vom referi în

continuare la câteva aspecte care se întâlnesc doar în discursul politic, acesta fiind obiectul analizei noastre.

Privind fenomenul politic românesc, constatăm faptul că invectiva stă la loc de cinste. E drept că există lideri politici care fac apel al invectivă în mod constant, devenind o amprentă stilistică proprie discursului lor, dar fenomenul nu e izolat, ci pare a se generaliza, cuprinzându-i și pe acei politicieni care păreau foarte educați și foarte reținuți în declarații. Trebuie să precizăm în acest punct faptul că termenul „invectivă” se aplică întregii clase a expresiilor jignitoare, ofensatoare, proferate în variate situații. Se pare că unui discurs infuzat de argou nu i se poate răspunde decât în aceiași termeni, motiv pentru care asistăm la schimburi de declarații impregnate de metafore vulgare care ne fac să ne întrebăm dacă mai e cazul ca lucrările de specialitate să încadreze discursul politic în sfera stilului solemn atâta timp cât el pare să fi coborât în “mahala”, iar argumentația retorică pare să fi fost în totalitate înlocuită de imprecășii și strigăte.

Argumente în favoarea preferinței pentru argou ar fi expresivitatea, inventivitatea și libertatea. Fie că apare în ipostaza de limbaj secret, „tehnic”, fie că este un limbaj pur expresiv, folosit din dorința de individualizare a unui grup față de altele, argoul se caracterizează printr-o tendință de înnoire mai puternică decât cea a limbii comune, dar și printr-un potențial subversiv care servește discursului politic pentru a fi mai convingător. Așa se face că, în discursul unui parlamentar, cum este Mădălin Voicu, apar cuvinte ca: *mișto*, *șucar*, *mangleală*, cuvinte a căror expresivitate este exploatată de către locutor în mod voit și din dorința de a-și accentua originea rromă, dar și pentru că acest limbaj “colorat” a devenit o marcă, în cazul său. Alți politicieni nu au însă argumentul apartenenței la etnia care a furnizat cele mai multe elemente de argou, ci doar dorința de a fi mai expresivi, mai convingători și, în lipsa argumentelor, folosesc elementele de argou drept cuvinte semnal. Mulți politicieni au preferat această latură a vocabularului pentru privilegiile pe care le oferă și anume: abordabilitate, crearea unui simțământ de familiaritate și complicitate cu publicul, expresivitate și crearea de surprize lexicale. Excesul de oralitate duce, de cele mai multe ori, la vulgaritate și creează tendința de a nu adapta stilul la temă, utilizând un limbaj ”coțcăresc”.

Privind fenomenul politic românesc, constatăm faptul că invectiva stă la loc de cinste. E drept că există lideri politici care fac apel al invectivă în mod constant, devenind o amprentă stilistică proprie discursului lor, dar fenomenul nu e izolat, ci pare a se generaliza, cuprinzându-i și pe acei politicieni care păreau foarte educați și foarte reținuți în declarații. Trebuie să precizăm în acest punct faptul că termenul „invectivă” se aplică întregii clase a expresiilor jignitoare, ofensatoare, proferate în variate situații. „Invectivă” este un termen generic pentru anumite modele de exprimare orală a descărcării emoționale, pe care lingviștii nu le-au studiat în profunzime, considerându-le undeva la marginea proceselor de comunicare.

Ilustrativă este în acest sens intervenția membrilor PRM, în Parlamentul României, în timpul discursului Președintelui țării referitor la condamnarea comunismului. *Boule!*, *Limbricule!* au fost cuvintele strigate constant de parlamentarii PRM în frunte cu C.V. Tudor pe durata discursului președintelui Traian Băsescu. Liderul PRM a dat buzna în loja în care stăteau membrii Comisiei Tismăneanu și alți invitați și i-a strigat lui Patapievici: *Limbric nenorocit, te arunc de la balcon*. Horia Roman Patapievici a strigat după ajutor către cei din sală, anunțând că a fost amenințat că va fi aruncat de la balcon de către cei care erau plasați în spatele său: *Vă rog să ne ajutați, ne aruncă de la balcon, este o agresiune a PRM împotriva invitaților*, a strigat Patapievici. La ședința parlamentului au participat Lech Walesa, Jelio Jeleu, regele Mihai, Emil Constantinescu. *Cine ești tu,*

bă limbricule?, l-a apostrofat C.V. Tudor pe un fost țărănist, care era prezent în aceeași loja cu Ion Diaconescu, Andrei Pleșu, Horia Roman Patapievici și Gabriel Liiceanu. Vadim Tudor și-a introdus cu forța invitații în loje, plasându-i strategic, în zonele în care fusese huiduit. *Bărbații să vină aici!*, a ordonat C.V. Tudor, după altercația cu cei de la GDS, pe care s-a hotărât să-i și drăcuie. *Jos Băsescu!*, *Securistule!*, *Demisia!*, *Băsescu – genocid!*, *Jos dictatoru'!*, *Repetentu'!*, *Apa-ți face rău!*, *Te condamnăm noi pe tine, bă bețivule!* au fost doar câteva dintre insultele și strigătele pe care parlamentarii PRM, mânați de către Vadim Tudor, le-au adresat șefului statului. Când președintele a rostit cuvântul *criminal*, cu referire la regimul comunist, C.V. Tudor și un senator PRM au scos o pânză mare care afișa o caricatură cu șeful statului în spatele gratiilor și cu inscripția *Pușcăria mafioților*. Un parlamentar PRM a urcat spre pupitrul de unde Băsescu vorbea și i-a pus pe masă o sticlă de șampanie, moment în care colegii săi de partid au început să strige *Nota!* sau *Bețivule!*. Șeful PRM părea încântat de atmosfera creată, iar, când avea altă lozincă, le atrăgea atenția parlamentarilor săi și îi îndemna să strige alături de el, ca un adevărat șef de galerie. De fapt, încă de la începutul ședinței parlamentare C.V. Tudor avertizase, în fața ziariștilor: *Îl călcăm în picioare în sală, îl fluierăm, îl scuipăm, va pleca în șuturi*.

Acest spectacol lingvistic grotesc vizează anihilarea adversarului politic încercând reducerea lui la tăcere prin intimidare sau prin amenințare. O trăsătură specifică discursului politic este aceea că el este calomnios, condamnă fără să judece și din această cauză ajunge să fie mult mai periculos decât faptele înseși. Astfel violența lingvistică capătă ușor legitimitate, dar, ceea ce este mai grav, alunecă înspre violența fizică, întorcându-ne la un stadiu de societate neevoluată în care ideea de dialog se estompează iar comunicarea se întrerupe.

Zafiu consideră că:

S-a consolidat astfel un model al performanței discursive bazat, în cel mai bun caz, pe ingeniozitate stilistică ... Câteva dintre manifestările sale indică mai ales incapacitatea autorilor de a-și domina discursul, de a-l construi ca pe un întreg coerent: părțile scapă de sub control, constituindu-se cel mai adesea într-o suită divergentă și chiar contradictorie de metafore. Cuvintele, folosite doar pentru sensul lor figurat, pentru semnificația lor schematică, abstractă, se răzbuună actualizându-și sensul prim, denotativ, concret.

(Zafiu 2001: 54)

Asistăm în astfel de cazuri la o defulare lingvistică în care toate frustrările date de incultură se răzbuună prin limbaj.

În lucrarea *Imaginarul violent al românilor*, Ruxandra Cesereanu (2003: 8) identifică nouă registre ale imaginarului lingvistic violent, specifice mentalului românesc:

- o registrul suburban – urmărește declasarea celui incriminat prin raportarea sa la un statut diferit de cel omenesc (subiectul acuzat este desconsiderat și umilit prin termeni precum *handicapat*, *paralitic*, *pitic*, etc);
- o registrul igienizant – detectează în cel criticat *o cangrenă*, *o infecție*, *o molimă*, care trebuie salubrită;
- o registrul infracțional (cu tentă argotică) – vizează deconstruirea celor incriminați până la stadiul delincvenților;
- o registrul de tip bestiariu – recurge la animalizarea adversarului astfel încât scena politică capătă aspectul unei menajerii locuite de o faună degradată și abjectă;
- o registrul religios – religios punitiv, desacralizant, satanizator;
- o registrul putridului și al excremențialului – menifestă tendința de a-și preschimba adversarii în ordură;

- o registrul sexual sau libidinos – încalcă cele mai intime tabuuri;
- o registrul funebru – acuză decrepitudinea oponentilor în scopul anihilării existențiale a acestora;
- o registrul xenofob și rasist – aduce acuze la adresa veneticilor – larg utilizat de ideologia comunistă.

Analiza autoarei citate stabilește aceste registre selectând material din diverse publicații românești, mai vechi sau mai noi. Analizând fragmente de discurs politic (rostite, cele mai multe, în Parlamentul României) editate pe site-ul www.realitatea.ro, constatăm că putem exemplifica registrele menționate mai sus.

Așa se face că, în repertoriul politicianilor noștri, găsim elemente din registrul subuman. Cei atacați sunt numiți: *lumpeni, drojdia societății, lefegii, borfași, haimanale, bastarzi, simbriași, scapete, beșleagă, mafioți, lichele, loaze, găinari, căzături, manglitori, derbedei, baragladine, geambași, canalii, uscături, coțcari, jagardele, vagabonzi, zurbagii, pungăși, birtași, cipilicari, pușlamale, ciubucari, juveți, hoțomani, boangheni, cioflingari, caiafe*, care, cu toții, trebuie puși cu botul pe labe sau sancționați până le dă borșul și îi lovește damblaua.

Metaforele animaliere sunt și ele intens exploatate pentru că permit bestializarea celor considerați inamici politici sau culturali. Cei criticați sunt subumanizați, plecând de la ideea că, odată atacați, pot fi desconsiderați în mod legitim: *șobolani, vipere, șacali, lupi, bărzăune, pechinezi, maimuțoi, scorpioni, coropișnițe, lipitori, căpușe, jigodii, pițigoii, australopiteci, orătânii, cintezoii, mârțoage, hiene, capre râioase, muște în lapte, boi, gândaci, țapi bătrâni, coțofene, lăcuste*. Rodica Zafiu atrage atenția asupra pericolului pe care îl reprezintă acest tip de metafore:

Folosirea cu intenție stilistică – umoristică, ironică – a expresiilor populare cere un simț special al adecvării la situație, la obiect, la registrul de comunicare. Altminteri, procedeul riscă să scape de sub control, alunecând în vulgaritate. Sunt, de pildă, destul de riscante expresiile care trezesc asociații de imagini prea concrete, cu deosebire cele care implică o metaforă animalieră – de obicei, nu tocmai reverențioasă. Contrastul cu un context inedit poate diminua caracterul clișeizat al figurilor (metafore, metonimii) pe care sunt construite expresiile, de-automatizând sensul și actualizând imaginea.

(Zafiu 2001: 265)

Ideea de *puroi* al societății, cu toate sinonimele sau derivatele sale: *lături, scursori, duhori, putregai, bale puturoase, împuțiciune, bube, rânced, slinos, cocina* conturează un spațiu lingvistic bolnav și violent.

Cei mai mulți lingviști văd comunicarea politică ca o violență simbolică, pentru că este trucată dinainte, iar emițătorul este însuși codul pe când receptorul acestui cod nu are decât iluzia de comunicare. În această idee, Cristiana Nicola Teodorescu face apel la unele concepte lansate de Eliseo Veron:

discursul politic nu își anulează/anihilează numai receptorul, ci el merge mai departe până la negarea altor tipuri de discursuri politice. Astfel pentru Eliseo Véron tendința cea mai profundă a discursului politic este de a anula discursul celuilalt.

(Teodorescu 2000: 62)

prin aceasta vrând să arate că discursul politic are vocație către totalitarism. Modalitatea de a-și anihila adversarul pe care o preferă discursul politic este violența și cruditatea lingvistică.

Amintim aici și expresiile celebre prin care “s-au consacrat” cei mai importanți oameni în stat, fiecare la vremea lui, pentru a sublinia răspândirea elementelor de argou - Ion Iliescu e celebru pentru expresiile *cu sula în coaste și mă, dobitocule!* (adresată unui jurnalist), iar Traian Băsescu pentru cuvântul *găozari* (adresat tot jurnaliștilor), pentru trimiterea unei colege de partid (la vremea aceea) *pe centura politicii*, dar și prin apelativul *Păsărică!*

Observăm, astfel, că discursul politic actual se construiește ignorând funcția fundamentală a limbii – aceea de comunicare, pentru că deținătorii codului specific acestui tip de discurs nu mai creează enunțuri prin care să se comunice pe sine, ci realizează doar colaje de clișee care nu se adaptează situației de comunicare și, în consecință, nu transmit nici o informație, au doar rolul de a-și agresa adversarul și de a-l reduce, astfel, la tăcere. În aceste condiții, vorbirea se face doar pentru a se înșira cuvinte nu pentru a se expune idei și reducând funcțiile particulare ale limbii la funcția fatică, centrată pe contact, cu rol în menținerea coerenței textului, și la cea metalingvistică, centrată pe cod, iar cea referențială, centrată pe context, care stabilește legătura între limbaj și lumea despre care se vorbește este cel mai adesea ignorată.

Politica este un caz de angajare lingvistică astfel încât

discursul este văzut ca o armă de dominație, iar funcția sa este aceea de a structura câmpul de luptă poziționând discursiv forțele, atribuind unora sau altora locuri discursive precise. Discursul creează astfel un spațiu omogen specializat: spațiul politicului, al luptei ideologice.

(Teodorescu 2000: 62)

Concluzii

Analizând situația discursului politic actual constatăm că toată această recuzită stilistică devine de-a dreptul incriminantă, insidioasă, și, astfel, se instituie prin discurs adevărate vânători pentru inși vinovați sau nevinovați deopotrivă.

Diferențele de tip ierarhic, existente între interlocutori în anumite contexte formale (socio-culturale și politice) de comunicare, sunt șterse cu bună știință, prin eliminarea voită a formelor protocolare de adresare (marcate în text prin forme verbale și pronominale alocutive, formele de salut și ritualul de prezentare, forme inițiatore de conversație, maniera de interpelare în cursul dialogului). Obiectivele nivelării sociolingvistice (instaurării egalitarismului), practicate în discursul politic în general, sunt următoarele: pătrunderea virtuală în intimitatea actorilor sociali, autoatribuirea de către autori a dreptului la «judecată» a acestora, câștigarea simpatiei sau antipatiei maselor - zdrobirea prin dispreț a oponentilor.

Limba devine astfel instrumentul prin intermediul căruia politica se manifestă și se impune. Disputele politice se nasc prin discurs pentru că puterile politice democratice se văd forțate să obțină adeziunea maselor în scopul realizării scopurilor electorale sau ale intereselor de partid. Acest proces creează necesitatea unei politici lingvistice care să permită și să faciliteze îndoctrinarea ideologică.

Putem astfel spune că asistăm la transformarea discursului politic din discurs public în discurs privat, un discurs care se subminează singur prin violență și prin lipsa de substanță. Caracteristicile particulare ale discursului politic românesc actual sunt excesul de familiaritate, tinzând de cele mai multe ori spre vulgaritate, precum și tendința de a nu adapta stilul la temă, utilizând, de cele mai multe ori, un limbaj "coțcăresc".

Surse

<http://www.realitatea.net/politica.html>

Bibliografie

- CESEREANU, R. 2003. *Imaginarul violent al românilor*. București: Editura Humanitas.
- COȘERIU, E. 2000. *Lección de lingvistică generală*, traducere din spaniolă de Eugenia Bojoga, cuvânt înainte de Mircea Borcilă. Chișinău: Editura Arc.
- COȘERIU, E. 2002. Limbaj și politică. In: *Identitatea limbii și literaturii române în perspectiva globalizării*. Iași: Editura Trinitas.
- FISHMAN, J. A. 1997. *The Sociology of Language*. In N. Coupland and A. Jaworski (Eds), *Sociolinguistics – A Reader and Coursebook*. London.
- GRAUR, Al. 1972. Între prețios și vulgar? In S. Stati (coord.), *Educație și limbaj*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- TEODORESCU, C. N. 2000. *Patologia limbajului totalitar*. Craiova: Editura Scrisul Românesc.
- ZAFIU, R. 2001. *Diversitate stilistică în româna actuală*. București: Editura Universității.